వెలుగు సముద్రంలో చీకటి దీవి

లోకం బాగుపడి పోయిందన్న మాటపట్ల నాకు నమ్మకం లేదు. కానీ లోకం బాగుపడుతోందని ఎవరైనా చెబుతే తటపటాయింపులు లేకుండా నమ్మేయాలనిపిస్తుంది. ఇది మెరమెచ్చులకోసం చెబుతున్న మాట గాదు. ఉద్యోగిలో లంచగొండితనం, రైతులో స్వార్థం, వ్యాపారంలో బ్లాక్ మార్కెట్టు, విద్యార్థిలో క్రమశిక్షణా రాహిత్యం. ఈ అవినీతి లక్షణాలు సమాజంలో ఉన్న మాట నేను కాదనను. ప్రజాజీవనం ఒక మహాస్రవంతి. నువ్వెంతగానైనా ప్రయత్నించు. ఎంతో కొంత మురికీ ముర్ట్రా, చెత్తాచెదారం అందులో కలిసి ఉండక తప్పదు. ఈ ఆసుపత్రులు, ఈ విశ్వవిద్యాలయాలు, ఈ ఎలక్ట్రిక్ స్తంభాలు, ఈ ప్రాజెక్టులు, ఈ సంతాన నియంత్రణా ప్రచారాలు ఇవన్నీ నాలాంటి ఆశావాది కేమని చెబుతాయి. దేశం బాగుపడుతుందనే చెబుతాయి.

కానీ ఈ నా అభిప్రాయానికొకచోట దారుణంగా దెబ్బ తగిలింది. కాలగమనంలో గాయం మానిపోయినా మచ్చ మాత్రం అలాగే ఉండిపోయింది.

ఆ ఊరి పేరు రంగాపురం. ఆంధ్రదేశంలో అధమపక్షం పది పన్నెండు రంగాపురాలైనా ఉంటాయి. వాటిల్లో ఇది ఏ రంగాపురమన్న ప్రశ్న ఇక్కడ అప్రస్తుతం. కన్ను పొడుచుకోవడానికొక వ్రేలు కావలసి వచ్చినట్లుగా, కథ చెప్పుకోడానికి ఊరంటూ ఒకటి ఉండాలి గదా! అదిగో, అదే రంగాపురం.

ఆ ఊరికి నేను వెళ్ళడం తమాషాగాగానీ, యాధృచ్చికంగా గానీ జరిగిన సంఘటనగాదు. పురిటింట ఆడబిడ్డ ఏడుపు వినిపించగానే ఫలానా వాడికి పెళ్ళాం పుట్టిందనుకునే సాంప్రదాయం సర్వజన విదితమే! కొందరు మగ బిడ్డల విషయంలో వాడేదో ఒక ఉద్యోగం చేసి బ్రతకడానికే పుట్టాడని భావించడం లోకంలో పరిపాటి. ఆ విధంగా మా పెద్దలు నా నుదుట లిఖించి పెట్టిన ఉద్యోగం పేరు మాష్టారు గిరి! దానిపైన నేను మరులు గొనేందుకు వీలుగా మావాళ్ళెన్నో దోహదక్రియలు సలుపుతూ వచ్చారు. "ఒరే అబ్బీ, అది గౌరవ ప్రదమైన వృత్తిరా" అన్నారు. అందులో పాపానికి చోటే లేదన్నారు. మా నాన్నగారు, మా తాతగారు కూడా బడి చెప్పుకునే బ్రతికారు గనుక అది నాకు కులవృత్తి గూడా నన్నారు. ఆయా హితబోధవల్ల నేను మాష్టారు గిరిపైన మోజు పడ్డాననే చెప్పవలసి ఉంటుంది. నా పాలిటికి ఉద్యోగమన్న దొక సహధర్మిణిలాంటిదైతే, ఇక ప్రాణిగ్రహణ మొకటే తరువాయి.

వరుడికి వధువు నచ్చింది. కట్నాలు, కానుకల విషయంలో పేచీయే లేదు. పెళ్ళికొడుకు పెళ్ళికోసం తహతహ పడుతున్నాడు గూడా! ఐనా ఉభయ కుటుంబాల్లోనూ ఏవో ఇబ్బందులు ఏర్పడటంవల్లనైతే నేమి, ఆ తరువాత మరి కొంతకాలం పంచాంగాల్లో శుభయోగాలు కలిసి రాకపోవడంవల్లనైతేనేమి వివాహాలు వాయిదా పడుతుండడంగూడా తమకు విదితమే. ఉద్యోగ ప్రాప్తిలో నాకెదురైందిగూడా అదే. వలచిన ఉద్యోగం

జీవనాటవిలో మాయామృగం చందమై రెండేళ్ళ పాటు నన్ను కికురించింది. అలసి సొలసి వెయ్యి నిట్టూర్పులు విడిచిన తర్వాత చివరికెలా గైతేనేం చేతికి దొరుకుతానని బాస చేసింది. గొంతెత్తి బిగ్గరగా అరిచాను. ఎక్కడున్నావు? ఎప్పుడు దొరుకుతావని, ఇదిగో ఇక్కడున్నానని రంగాపురంనుంచే చేయి వూపింది.

ఉద్యోగ వార్తను తీసుకొచ్చిన ఆ ఉత్తరువు కాగితం నా కళ్ళకు వివాహ పత్రికకంటె అందంగా కనిపించింది.

రోడ్డులో బస్సు దిగాను. దిగినచోట ఎర్రమట్టిపరచిన మట్టిబాట ఒకటి ట్రంకురోడ్డు నుంచి చీలి, పొలాలగుండా ఎక్కడికో దూసుకుపోతోంది. ఆ కూడలిలో నాటి ఉన్న సిమెంటు పలకపైన "రంగాపురం రెండు మైళ్ళు" అన్న సూచన, నేను వెళ్ళవలసిన చోటికే వెళ్తున్నానని నమ్మకం పలికింది.

పొలాలు, ఓ చెరువుకట్ట, కట్ట దాటుకోగా కొన్ని ఫర్లాంగుల మేరకు చవిటిపఱ్ఱ. అక్కడ బాట క్రిందికి దిగగా ఓ కొండ ఏరు. ఒక పెద్ద మిట్ట. అక్కడనుండి దట్టంగా మామిడితోపులు, హఠాత్తుగా ప్రత్యక్షమైంది రంగాపురం.

రంగాపురం మరేమంత పెద్ద ఊరు కాదు. ఉన్న నూరు నూటయాభై ఇళ్లు పిచ్చివాడి చేతిలోని రాళ్లలా చెల్లాచెదరుగా విసరి వేయబడి ఉన్నాయి. ఊరిలో ఇండ్లు ఆక్రమించి ఉన్న జాగా కంటే ఖాళీగా ఉన్న స్థలమే ఎక్కువ. ఆ ఖాళీ ప్రదేశమంతటా పిచ్చి మొక్కలూ, తంగేడు చెట్లు, చీమల పుట్టలు ఏపుగా పెరుగుతున్నాయి. పచ్చికలో ఒక్క మనిషి మాత్రమే నడవడానికి వీలున్నంతటి కాలిబాటలు ఇంటింటికి లంకెలుగా విస్తరించి ఉన్నాయి. ఎవడికి వాడు తన ఇంటినంత మట్టుకు నివాసయోగ్యంగా ఉంచుకో తలచడమేగానీ, ఊరేమైపోయినా పట్టించుకోని నిర్లిప్తత మొదటిచూపులోనే నా కవగతమయింది.

పరిసరాలను కలయ పరికిస్తూ ఊరి మధ్యకు వెళ్లి అక్కడొక రచ్చ దాపున నిల్చున్నాను.

ఏమిటో అనుకున్నానుగానీ రంగాపురమన్నది సార్థక నామధేయం. ఎందుకంటే పెద్ద పెద్ద పేట కొంపల్లో సైతం కనిపించనంతటి సుందరమైన దేవాలయం ఒకటి ఊరినడుమ గంభీరంగా వెలసి ఉంది. ఏమయినా ఊరికుండవలసిన హంగుల్లో గుడి కూడా ఒకటి. కానీ బడి ఎక్కడ?

ఎవరినైనా అడుగుదామనే అనుకున్నాను. ఎవరో కొందరు ఉండీ ఉడిగీ వీధి వెంట వెళ్తున్నారు గూడా? కానీ వాళ్ళ కెవరికీ రచ్చ ప్రక్కన క్రొత్త వ్యక్తి ఒకడు నిల్చున్నాడన్న ధ్యాసే ఉన్నట్టు లేదు. ఎవడైతే మన కేమన్న ఉదాసీనతతో దూర దూరంగా వెళ్ళిపోతున్న వాళ్ళ వైఖరివల్ల నా అంతట నేనుగా వాళ్లను పలకరించడానికి మనస్కరించడమూ లేదు.

అప్పటికింకా మధ్యాహ్నం కాలేదు. ఊరినొక చుట్టు వేసుకొని వచ్చి అప్పటికీ బడి కనిపించకపోతే అప్పుడెవరినయినా అడుగుదామన్న నిర్ణయానికి వచ్చాను.

రంగాపురంలో ఇండ్లు ఒక క్రమపద్ధతిలో నిర్మించబడలేదని మనవి చేశాను గదూ! క్రమం లేకపోతేనేమి గానీ, అవి సమాజంలోని వైవిధ్యాన్నంతా తేటతెల్లంగా తెలివిడి చేస్తున్నాయని ఒప్పుకోక తప్పదు. గారమిద్దెకు దాపున్నే మంటిమిద్దె. దాని కెదురుగా పెంకుటిల్లు. దాని వెనుక పూరిపాక. అల్లంత దూరంలో ఒక గుడిస. ఇలా ఋష్యాశ్రమంలో పామూ, కప్పా, పులీ, లేడీ లాంటి ప్రాణుల్లా అక్కడ కలిమిలేములు సహజీవనం చేస్తున్నాయి. ఒక మూల చింతచెట్టు క్రింద గోలీకాయ లాడుకుంటూ కుర్రవాళ్ళు కొందరు కనిపించారు. కొందరు లాగులు మాత్రం వేసుకున్నారు. చొక్కాలు లేవు. కొందరు చొక్కాలు మాత్రం తొడుక్కున్నారు, లాగులు లేవు. తలలు, ఒడలు దుస్తులు మాసి మట్టి గొట్టుకపోయిఉన్న వాళ్ల వైఖరిని బట్టి చూస్తే వాళ్ళిటీవల ఎన్నడూ బడి ముఖం చూచినట్టు లేదు. కాని ఆ వూరి బడిని గురించి వాళ్ళకు కొన్ని వివరాలు మాత్రం తెలిసి ఉండకపోవు. నాలో వాళ్ళకింకా మేష్టరుగారు కనిపించకమునుపే, బడిని గురించి వాళ్ళ అభిప్రాయాలను తెలుసుకోవాలన్న కుతూహలం కలిగింది.

దగ్గరికి వెళ్లి నిల్చున్నాను. ఓ క్రొత్త వ్యక్తి తమ క్రీడా రాజ్యంలో ప్రవేశించినందుకు వాళ్ళయినా ఏమంత సుముఖంగా ఉన్నట్టు లేరు. ఐనా నేను నా స్వప్రయోజనార్థం వాళ్ళ ఆనందానికి అడ్డు తగులక తప్పింది గాదు.

"ఒరే అబ్బీ! ఈ ఊరి బడి ఎక్కడ?" అని ప్రశ్నించాను.

బడి మాట బయటపడగానే వాళ్ళొకరి ముఖం ఒకరు చూసుకున్నారు. రానున్న ప్రమాదాన్ని శంకిస్తున్న వాళ్ళలా దూరంగా వైదొలిగి ఒదిగి ఒదిగి నిల్చున్నారు.

"మిమ్మల్నే అడగడం! ఎక్కడుంది బడి?"

"అదిగో, అక్కడ" వాళ్లొక వైపుకు దృష్టి నిగుడించారు.

వాళ్ళ చూపులు ప్రసరించిన చోట బొత్తిగా కట్టడం లాంటిది లేకపోలేదు. పూర్వాశ్రమంలో అది ఒక పూరిల్లు. ఇప్పుడు దాన్ని పూరిల్లని చెప్పడం పెంటదిబ్బను పొదరిల్లని చెప్పడం. పైకప్పు ఏనాడో గాలికెగిరిపోయింది. నాలుగైదు వెదుర్లు మాత్రం వెన్ను గాడునుంచీ వ్రేలాడుతున్నాయి.

ఒకవైపు గోడ కూలిపోవడంవల్ల దూలాలు భూమిపైకి వ్రాలి ముక్కోణమంటే ఏమిటో తెలియజేస్తున్నాయి.

"ఒరే అబ్బీ, మీరు బడికి వెళ్ళడం మానుకుని ఎంత కాలమైంది?" అని అడిగాను.

"పొట్టి మీసాల మేష్టారుగారు వెళ్లిపోయిన తర్వాత మాకు బడి లేదు. "సిసింద్రీ లాంటి కుర్రవాడొకడు బదులు చెప్పాడు.

"పొట్టి మీసాల మేష్టారు ఎప్పుడు వెళ్ళిపోయాడు?"

"బలంగా వానలు కురిశాయి. బడి పెట్టుకోడానికి తావే లేకపోయింది. పొట్టి మీసాల మేష్టరు గారు బస్సెక్కి వెళ్ళిపోయాడు."

"మళ్ళీ రాలేదన్నమాట?"

"రానని చెప్పి వెళ్ళాడు."

పరిస్థితిలో ఒక్కింత మాత్రమే తెలిసి వచ్చింది. కానీ ఉత్సాహాన్ని కృంగదీయడానికి ఆ కొద్దిపాటి విషయమే చాలు. నిల్చునే ఓపిక లేక ఆ చెట్టు క్రింద కూలబడి పోయాను.

కుర్రవాళ్ళకి మాత్రం నన్ను గురించి తెలుసుకోవాలన్న ఆసక్తి, ఎంతైనా ఉంది. ఎవరితడు? ఎందుకోసం వచ్చాడు? ఆ వెళ్ళిపోయిన పొట్టి మీసాల మేష్టారుకు ఇతడేమైనా బంధువా?

వాళ్ళ ఆసక్తి వాళ్ళకుండగా, నా మట్టుకు నాకు గూడా వాళ్ళ ద్వారా మరికొన్ని వివరాలు తెలుసుకోవలసిన అవసరం ఉండనే ఉంది. ప్రొద్దు పుట్టక మునుపే బస్సెక్కాను. మార్గమధ్యంలో బస్సు ఒకటి రెండు చోట్ల నిలిచిన మాట నిజమే. కానీ అక్కడి హొటళ్లలో ఏది బడితే అది తినేసేటంతగా నా ఉదరంలో జఠరాగ్ని ప్రకోపించలేదు. కేవలం కాఫీతో మాత్రం తృప్తి పడ్డాను. కడుపులో కొక్కులు త్రవ్వుతున్నాయి.

"ఒరేయ్ అబ్బాయిలూ ఈ ఊరిలో హొటలుందా?" అన్నాను.

"ఒటేలా! అబ్బే లేదండి! మా ఊళ్ళో అంగడైనా లేదు."

హతాశుడినై పోయాను. ఏం చేయాలో తోచింది గాదు. ఎందుకైనా మంచిదని మునసబుగారినొకసారి కలుసుకోదలుచుకున్నాను. ఆ కుర్రవాళ్ళే మునసబుగారింటికి దారి చూపించారు. వెళ్లిన సమయానికి మునసబుగారు మంగలిచేత తలంటించుకుంటున్నారు. శివుడి జటాజూటంనుంచి గంగాజలం ధారలు కట్టినట్టుగా, తైలధారలు చారికలుగా క్రిందికి దిగి అసలే నున్నగా ఉన్న ఆయన స్థూల శరీరానికి మరింత నిగనిగలు సమకూరుస్తున్నాయి. నూనె కాస్తా కళ్ళల్లో గూడా బడిందేమో, ఆయన కళ్లు మూసుకుని యోగనిద్రా ముద్రితుడైన పరమ యోగీశ్వరునిలా ఉన్నాడు.

"నమస్కారమండీ!" అన్నాను, తపస్సుకు భంగం కలుగజేసిన మూర్ఖుణ్ణి ఏ యోగీశ్వరుడు మాత్రం మన్నిస్తాడు? ఆయన నా వైపు చుర చుర చూశాడు.

నన్ను గురించి నేనే పరిచయ వాక్యాలు చెప్పుకున్నాను.

"ఓహో, మేష్టారు గారివా? ఇది మాకు పరిపాటే నాయనా? కూర్చో. ఏడాదికి నలుగురు మేష్టార్లయినా వస్తారు మా ఊరికి, రావడమూ, వెళ్ళిపోవడమూ, అంతేగానీ చదువు చెప్పిన పాపాన మాత్రం పోరు. అసలిక్కడ చదువుకోవాలన్న ధ్యాస మాత్రం ఎవరికుంది? అదిగో, ఆ పెట్టెలోనే ఉన్నాయి. స్కూలు రికార్డులు, ఆ పెట్టెగూడా స్కూలుదే. అదేగాదు, ఇంకా కుర్చీ ఒకటి, మేజా ఒకటి, ఒక నల్లబల్లగూడా ఉన్నాయి. అన్నింటినీ తీసుకెళ్లు. లక్షణంగా చదువు చెప్పుకో..."

దక్షిణ దేశంలో "నల్లతంగాళ్" అన్న పేరుతో సుప్రసిద్ధమైన జానపద కథ ఒకటుంది. నల్లతంగాళ్ పరమ సాధ్వి. వాళ్ళ దేశంలో కరువొచ్చి పడేసరికి ఆమెకు రారాని కష్టాలొస్తాయి. భర్త ఎటో వెళ్ళిపోతాడు. కొద్దికాలం పాటు తల దాచుకోడానికి ఆమె తన ఏడుగురు బిడ్డలతో సహా పుట్టింటికి వెళ్తుంది. అక్కడ అన్నగారుండరు. వదిన మూళి అలంకారి, పరమగయ్యాళి. ఆవిడ ఆడపడుచుకు సరఫరా చేసినవి ఓదు పోయిన కుండలు,

దంచి వండుకోమని ఇచ్చినవి జల్లు వడ్లు. వంట చెరకంటూ ఇచ్చినవి అరటి పట్టలు. రంగాపురం మునసబుగారు నాపట్ల అంతకంటే తక్కువ ఆదరం చూపించలేదు.

కొన్ని సంవత్సరాల అనుభవంతో గానీ మనకు కొన్ని రహస్యాలు అవగతం కావు. కానీ రంగాపురానికి సంబంధించిన రహస్యాలన్నీ నాకు ఆ ఒక్కనాటి అనుభవంతోనే ఆకళింపుకు వచ్చేశాయి. ఆ తరువాత ఇంచుమించుగా ఆరుమాసాల పాటు నేను రంగాపురంలో ఉన్నాను. ఆ ఆరుమాసాల పొడుగునా నా కెదురైన అనుభవాలుగూడా నా తొలినాటి అభిప్రాయాలు, మరింతగా బలపడడానికి మాత్రమే ఉపకరించాయి.

మునసబుగారు చెప్పినట్టు రంగాపురీకులకు ("నందవరీకుల"కు అనుకరణ) తమ ఊరిలో ఒక పాఠశాల ఉండి తీరాలన్న పట్టింపేమీ లేదు. ఎందుకు లేదు? ఆ ఊరిలో అంగళ్ళు గానీ, హొటళ్ళుగానీ మచ్చుకైనా లేవు. ఎందుకు లేవు? అనతికాలంలోనే ఈ యక్ష ప్రశ్నలకు సదుత్తరం తెలుసుకోగలిగాను. నూర్లకొలది గొర్రెలను మేపుకు రావడానికి ఒక్కడే కాపరి చాలు. అలా కాకుండా ఒక్కటే గొర్రెకు నూరు మంది కాపర్లా? చదువురాని వాళ్ళందరూ గొర్రెలకు మారు రూపాలు కాగా, చదువుకున్న వాళ్ళు గొర్రెల కాపర్ల వంటి వారని రంగాపురీకుల నమ్మకం. ఎవడుబడితే వాడు చదువరిగా మారిపోయిన నాడు గొర్రెలకంటే గొర్రెల కాపర్లే ఎక్కువై పోయే ప్రమాదం ఉందని వాళ్ళ సిద్ధాంతం. తమ బిడ్డలు విద్యావంతులు కావాలని అభిలషించే కుటుంబాలు రంగాపురంలో చాల తక్కువ. చదువనేది నిస్సందేహంగా అమృతం లాంటిదని వాళ్ళకు తెలుసు. కానీ ఈ ప్రభుత్వం మోహినీ దేవతలకు మల్లే ఆ అమృతాన్ని ఏరీకోరీ కొందరికి మాత్రమే పంచిపెట్టకుండా అందరికీ సమానంగా వడ్డిస్తానంటుందే కర్మ! రంగాపురం వారి ఈ ఇంగితాన్ని ప్రభుత్వం పసిగట్టలేక పోయింది. అందుకు ఫలితంగా ఏర్పడినదే ఆ ఊరి బడి. గుర్రాన్ని చెరువు దగ్గరికైతే తీసుకెళ్ళవచ్చుగానీ, దానికి ఇష్టం లేకపోతే నీళ్ళెలా త్రాగించగలవు – అన్న సామెత ఆ ఊరిపట్ల సార్థకమైంది. ఎర్రయ్య, పుల్లయ్య, జోగులు, వెంకటేశు అన్న పేర్ల మధ్య వినయ భూషణ్, విద్యాసాగర్‌లవంటి పేర్లు చిక్కి బిక్కరించడానికి సమ్మతించక ఘరానా కుటుంబీకులు తమ బిడ్డలను ఏ బంధువుల ఇంటికో, ఏ దూర ప్రాంతాలకో పంపి చదివించుకుంటారు. ప్రభుత్వం వారు పెట్టిన బడికి వస్తే గిస్తే ఎల్లయ్యలు పుల్లయ్యలే వస్తారు. వాళ్ళయినా ఎలా వస్తారు? అయ్యవారి పట్ల బలవంతంపైన వస్తారు.

రంగాపురంలో అంగడి గానీ, హొటలుగానీ లేకపోవడానికి కారణమేమిటంటే అది ఒక ప్రత్యేక ప్రపంచం గావడమే. బాహ్య ప్రపంచంలో చెల్లుబడి అవుతున్న న్యాయాలకు, ధర్మాలకు అక్కడ పరిగణన లేదు. మిగిలిన ప్రపంచంలోనైతే దర్జీ వాడొక చొక్కా కుట్టి అందుకు ప్రతిఫలంగా ఒక రూపాయి పుచ్చుకుంటాడు. రంగాపురంలోనైతే వాడికి రూపాయిలో సగానికి సగమైనా గిట్టుబాటు కాదు. కాదు గీదని వాదుకు సిద్ధమయ్యాడో, వీపు సాపు చేయించుకుంటాడు. పోగా ఉప్పు, పప్పు, నిప్పు పెట్టెలాంటి వస్తువులతో ఆ వూరివాళ్ళ కవసరం లేకపోలేదు. ఆ అవసరాలను గమనించి ఎవడో

ఒక బేరగాడు గ్రామంలో ఒక చిల్లరకొట్టు పెట్టదలచుకుంటే అతగాడికి (నాకు మునసబుగారినుంచి లభించినట్టే) ఉచితంగా అనుమతి లభిస్తుంది. కానైతే అందుకు వినిమయంగా అతడు తన సరుకుల నన్నింటినీ ఉచితంగానే పంపిణీ చేయవలసి ఉంటుంది.

❀ ❀ ❀ ❀

రామబాణం చేత ఖండింపబడి మళ్ళీ మొలిచిన రావణాసురుడి శిరస్సులా రంగాపురంలో మళ్ళీ బడి ప్రారంభమైంది.

బొత్తిగా సాధ్యం కాదనిపించినా, పనిని కొంతమేరకైనా సాధించడంలో మానవుడి కెంతైనా సంతృప్తి లభిస్తుంది. ఆత్మవిశ్వాసమన్న సౌధానికి ఆ సంతృప్తికంటే మించిన కాంక్రీటు పునాది ఉండదు. పైపెచ్చు అది నా మొదటి ఉద్యోగం, పది కాలాలపాటు చేయవలసిన ఉద్యోగంకూడా. రంగాపురంలో కొద్ది నెలల పాటు బడి చెప్పగలిగానన్న మాట ఒకటి దక్కితే చాలు. ఆ మాట నా భావి ఉద్యోగ జీవితానికి బావుటాలా పనికి వస్తుంది. అందువల్లనే నేను పలాయనం చిత్తగించలేదు. పరిస్థితులను ఎదుర్కోవడానికే పూనుకున్నాను.

రంగాపురంలో బడి జరపడానికి చాలా ప్రతిబంధకాలున్నాయి. వాటిలో బడి ఉనికికి సంబంధించినది మొదటి సమస్య. ఆలోచించగా సూక్ష్మంలో మోక్షంలా ఒక ఉపాయం స్ఫురించింది.

రంగాపురంలో రంగనాధుడి కోవెల ఒకటి ఉందన్నాను గదూ! దాని కున్నవి బలమైన ప్రాకార కుడ్యాలు. ఒక మాదిరి ఎత్తైన గాలి గోపురం. దాని క్రింద వేసిన గుబ్బలతో సహా, వాటికి తగిలించిన గంటలతో సహా నల్లబారిపోయిన సింహద్వారాలు, నా ఆరునెలల అనుభవంలో అవి మచ్చుకొకనాడైనా తెరచి లేవు. ముప్పై మూడు కోట్ల దేవతల్లో ఏ ఒక్క దేవుడికీ లేని ఘోషా పద్ధతి నేనక్కడే మొదటిసారిగా చూచాను. పుంలింగమే గనుక గాకపోతే అసూర్యంపశ్య అన్న కితాబు ఆయన కొక్కడికే తగును. నా ఈ బడి నెపంతోనైనా రంగనాధుడి ఘోషాకు విచ్ఛిత్తి కలుగవచ్చునని ఆశించాను. బడి పిల్లలకోసమైనా గుడి తలుపులు తెరుచుకోవచ్చని ఉద్దేశించాను. సలహాకోసం మునసబుగారితో సంప్రదించాను.

మునసబుగారు ముసిముసి నవ్వులు నవ్వుతూ వెళ్ళి నరసయ్యగారిని కలుసుకోమన్నారు.

"నరసయ్యగారంటే ఎవరండీ?" అన్నాను.

"రంగనాథస్వామి సంరక్షకుడు. గార్డియన్ అన్నమాట! నరసయ్యగారినే ఎరుగవా? భలేవాడివయ్యా పంతులూ! నీకు తెలియకపోతే గాలిగోపురంలోని పావురాల నడుగరాదూ! నేలానట్రా, డబ్బూ దస్కం అంటూ కొట్లాటలకు దిగి వ్యవహారాల కెగబడే కోర్టు పక్షుల నడగరాదూ! పోనీ టౌనుకు వెళ్ళి సివిల్, క్రిమినల్ లాయర్లలో ఏ ఒక్కరినైనా పలకరించరాదూ?"

మామూలు విషయాన్ని గూడా పొడుపు కథలాగా చెప్పటం కొందరి కలవాటు. వెన్న చేతిలో ఉండగా నేను నేతికోసం తిరగదలచుకోలేదు. ఆ ఊరిలోనే మరికొందరి

దగ్గర నరసయ్యగారిని గురించి వాకబు చేశాను. జనవాక్యం ఏమంత ప్రోత్సాహకరంగా లేదు. అయినా నరసయ్య గారినొకసారి కలుసుకోదలచుకున్నాను. రచ్చకు అత్యంత సమీపంలో ఉన్నదే నరసయ్యగారి ఇల్లు. కొంతభాగం మిద్దె. మరికొంత పెంకుటిల్లు. ఇవి గాక ఒకపూరి పాక వెనుక వైపున ఓపినంత ఖాళీ జాగా, రచ్చపైన నిల్చుంటే నరసయ్యగారి గృహావరణలో ప్రతి భాగమూ స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. భూతపతికోసం వెళ్ళగా, బృంగిరిటి ఎదురైనట్టు, నరసయ్యగారికోసం వెళ్ళిన నాకు వాళ్ల పెద్దబ్బాయి ఎదురయ్యాడు. అసలు పేరు కనకాచలం. వ్యవహారనామం పెద్దబ్బాయి. బొత్తిగా అబ్బాయికాదు. ముప్పయి అయిదేళ్లుంటాయి. చెక్కి నిలబెట్టిన శిలా విగ్రహం లాంటి కాయవాటు శరీరం. అందుకు తగ్గట్టు లోతైన బావిలో కదలికలేని నీళ్ళలా జడస్థితిలో ఉన్న ముఖ కవళిక. కానీ విశేషమేమిటంటే నేను క్రొత్తగా వచ్చిన టీచరునని తెలియగానే పెద్దబ్బాయికి పరమానందం కలిగింది. “అయ్యా మేష్టారూ? ఈ ఊరిలో ఉద్యోగం రావడం మీ అదృష్టం” అన్నాడు. “ఎందుకండీ” అన్నాను. “ఎందుకంటారేమిటి? ఇక్కడ చదువు చెప్పినా, చెప్పక పోయినా అడిగే నాథుడు ఉండడు” అన్నాడు. తన ధోరణి తనది తప్పితే ఎదుటి వారి స్థితిగతులను గురించి పట్టించుకోని సుగుణాన్ని పరిపూర్ణంగా పెద్దబ్బాయిలోనే చూచాను. “బడికి కావలసిందేమిటండీ మేష్టారూ, పిల్లలే గదూ? మీ బడికి కావలసినంతమంది పిల్లల్లో సగం మంది మా ఇంట్లోనే ఉన్నారు” అంటూ అటూ ఇటూ చూశాడు. “వాసు, సీనూ, మణీ, నాగు, బాలూ, బేబీ” అంటూ గొంతెత్తి పిలుస్తున్నట్టుగానే జంట జంటగా ఒక చిన్న పిల్లల జాబితా ఒప్పగించాడు. ఆ పేర్లతో చలామణి అవుతున్న భౌతిక ఆకారాలేవీ కనిపించకపోయే సరికి ఇంట్లో ఒక్కొక్క మూలకూ వెళ్ళి ఒక్కొక్క శాల్తీనీ పట్టి తీసుకొచ్చాడు. “ఆ పొట్టి మీసాల బడిపంతులు వెళ్లిపోయినప్పటినుంచి వీళ్ళతో వేగలేక చచ్చిపోతున్నాము. మీరొచ్చారు గనుక బ్రతికిపోయాము” అంటూ పిల్లలవైపు తిరిగి “ఒరేయ్ వాసూ! ఏం రోయ్ సీనూ;” అని పేరు పేరునా అటెండన్స్ పిలిచినట్టుగా పిల్లలకు హెచ్చరిక గొలిపి “రేపు ఉదయం తెల్లవారగానే బడిలోకి వెళ్లి కూర్చోవాలి మీరు. చద్దన్నాలయినా, కాఫీలైనా ఇంటికి గంట కొట్టినప్పుడే” అంటూ ముగించాడు.

పెద్దబ్బాయి చేస్తున్న హంగామా నాకు కాస్త చిరాకు కలిగించిందనే చెప్పాలి. ఐనా చిరాకును బయల్పరచకుండా నేను నా ఇబ్బందిని తెలివిడి చేసుకున్నాను “బడి ఎక్కడ పెట్టుకోవాలో పాలుపోవడం లేదండీ! నాన్నగారు అనుమతిస్తే గుడిలో జరుపుకుందామనుకుంటున్నాను” అన్నాను.

“గుడిలో బడి పెట్టుకుంటారా?” నావైపు అనుమానంగా దొంగను చూచినట్టుగా చూశాడు పెద్దబ్బాయి – “అబ్బే, ఏమిటంటే... మరి” అంటూ నీళ్లు నమిలి, అంతలో మనకెందుకులే అన్నట్టు మాట దప్పించి “ఏమంటారో మరి! నాన్నగారి నడిగి చూడండి” అన్నాడు. అంతలో వూరి మధ్యనుంచి ఏదో అలజడి వినిపించింది. అమ్మలక్కల జగడమై వుంటుంది బహుశా. “కూచోండి మేష్టారూ! నాన్నగారిప్పుడే వస్తారు.” అంటూ తుర్రున ఆ వైపుకు జారుకున్నాడు పెద్దబ్బాయి.

పెద్దబ్బాయి వెళ్ళిపోగానే పిల్లలందరూ నన్ను చుట్టుముట్టేశారు. వాళ్లు పెద్దబ్బాయి కొక్కొడికి తప్పితే ఈ ప్రపంచంలో మరే శక్తికీ భయపడేటట్టులేరు. "మా సీను ఎక్కాలే మరచిపోయాడండీ" అని ఒకరు, "వాసుగాడు సామాన్య శాస్త్రాన్ని చించి పడవలు చేశాడని" ఒకరు, "బేబీకి ఒనమాలే రావని ఒకరు." యిలా ఒక్కుమ్మడిగా నా చెవుల చుట్టూ కోటలు కట్టసాగారు. అదిలించి, బెదిరించి కిమ్మనకుండా కూర్చోబెట్టడానికి యిది బడికాదు. నరసయ్యగారు వచ్చేదాకా నాకీ పిల్లల బెడద తప్పేటట్టూలేదు. "ఒరేయ్ పిల్లలూ! మేష్టారుగారిని వూపిరి తిప్పుకోనివ్వరుట్రా! ఏమిటా గల్లంతు?" అంటూ తలుపు వెనుకనుంచి సన్నగా ఓ కంఠస్వరం కలుగజేసుకొనేదాకా ఆ అల్లరి అలాగే కొనసాగింది.

"ఫరవాలేదండీ! పిల్లలుగాకపోతే అల్లరి మరెవరు చేస్తారు?" అన్నాను.

"పిల్లల మాటలకేంగానీ మీరీ యాభైయేడో దేశంలోకి ఎందుకొచ్చి పడ్డారండీ మేష్టారూ? మరెక్కడా దొరకలేదా మీకు ఉద్యోగం?"

ఒక క్షణంపాటు నేను విస్మయ చకితుడినై పోయాను. సరిగ్గా నా అంతర్వాణి పలుకుతున్న మాటలనే నేను వేరొక వ్యక్తిగుండా వింటున్నానన్నమాట? రంగాపురంలో దైన్యం, నిస్సహాయతా పూర్తిగా నాపాలేననుకున్నా నింతవరకూ! కాదు కాదు అందులో పాలు పంచుకోవడానికి యింకొక వ్యక్తికూడా యిక్కడే వున్నట్టుంది.

"అదేమండీ, అలాగంటున్నారు? ఇక్కడ ఉద్యోగం రావడం నా అదృష్టమని యిందాకా పెద్దబ్బాయిగారే అన్నారే..."

నా ఈ సందేహానికి లోపలనుంచి సమాధానం వస్తుందని కొంతసేపు వేచి చూశాను. ప్రత్యుత్తరం రాలేదుగానీ, కొన్ని నిముషాలు గడిచాక పరామర్శ మాత్రం వినిపించింది...

"కాస్త మజ్జిగ పుచ్చుకుంటారా మేష్టారుగారూ?

నిజానికి నా కాకలిగానే వుంది. ప్రజ్వరిల్లుతున్న జఠరాగ్నిని చల్లార్చడానికి చల్లటి మజ్జిగ దొరుకుతుంటే వద్దని చెప్పడానికి నోరెలా ఆడుతుంది? ఐనా ఎవరు నేర్పిన పాఠం వాళ్ళకే ఒప్పగించడం యుక్తమనిపించి మౌనంగా వుండిపోయాను.

మజ్జిగ గ్లాసుతో ఆమె హాల్లోకి వచ్చింది.

దాహం తీర్చుకున్న తర్వాత "నర్సయ్యగారెప్పుడొస్తారండీ?" అని అడిగాను.

ఆమె నవ్వింది. "మీ పిచ్చే మీదండి మేష్టరుగారూ! మీరు తల్లక్రిందులుగా తపస్సు చేసినా దేవళంలో బడి పెట్టుకోనిస్తారా మామగారు? బడి అన్న తర్వాత మాలా మడికీ అన్న తేడాలు చెల్లవుగదా! తిరుపతి వెంకటేశ్వరుడికైనా లేవుగానీ మా రంగనాథస్వామికింకా ఆ పట్టింపులు దండిగా వున్నాయి. మీరేదో భ్రమలో వున్నట్టున్నారు."

అంతర్యం అవగతమైంది నాకు. నరసయ్యగారితో మాట్లాడ్డంవల్ల లాభముండదని గూడా తేలిపోయింది.

"ఐతే వృధాగా మాటలు ధారపోసుకోవడమెందుకు? వెళ్లొస్తానండీ!" అంటూ పైకి లేచాను.

'పాపం చాలా చిన్న వయస్సులోనే ఉద్యోగానికి వచ్చినట్టున్నారండీ మేష్టారుగారూ! ఆ కాడికీ మీరే నయం. నేను మీకంటే చిన్నప్పుడే ఈ వూరొచ్చేశాను. వచ్చి గూడా పదిహేనేళ్ళు దాటింది. ఎక్కడో తల్లిదండ్రులున్నారు. ఏదీ ఈ బాదరబందీనంతా వదిలించుకుని వాళ్ల దగ్గరకు వెళ్ళడానికి నాకెక్కడ తీరుతుంది? ఇదే మనుషులు, ఇదే వూరు... జైల్లో జీవిత శిక్షలావుంది బ్రతుకు..."

నరసయ్యగారింటినుంచి బయటపడ్డాను. ఆ యింటి కోడలి మాటలు ఆ రాత్రంతా నా చెవిలో మార్మోగుతూ వుండిపోయాయి. ఆమె వయస్సు ముప్పైకి మించినట్టు తోచదు. అనవరతమైన చాకిరివల్ల, సౌకుమార్యం లుప్తమైపోగా, ఆమె శరీరం చిక్కిపోవడమేగాదు, పాలిపోయిందిగూడా. మనకిష్టంలేని పని ఏదైతే వుందో దాన్ని తప్పనిసరిగా చేయవలసి రావడమన్నది మనసుకొక యాతన, శరీరానికి దండన. ఆ యాతన ఆ దండన ఆమెకు పుష్కలంగా లభించినట్టున్నాయి. వాకబు చేయగా తెలిసింది. ఆమెకు తొమ్మండుగురు బిడ్డలు. తొలిచూలు ఆడబిడ్డకు పెళ్ళీడు వచ్చింది గూడా!

❀ ❀ ❀ ❀

మరుసటి ఉదయం రంగాపురం రచ్చపైన బడికి ప్రారంభోత్సవం చేశాను.

చిన్నగది ఒకటి అద్దెకు దొరికింది. నాలుగుమైళ్ళ దూరాన ప్రతి ఆదివారమూ సంత జరుగుతుంది. ఇరుగు పొరుగు గ్రామాల్లో చిల్లరకొట్లు లేకపోలేదు. కావలసిన సరుకులు తెచ్చుకుని తీరికున్న మధ్యాహ్న వేళల్లో స్వయంగా పాకకార్యం నిర్వర్తించుకునే వాణ్ణి.

బరువుగా రోజులు దొర్లిపోసాగాయి.

ఆ తరువాత నేను రంగాపురాన్ని గురించి క్రొత్తగా తెలుసుకున్నదేమీ లేదు. లేదంటే ఆ చీకటి దీవి నట్టనడుమ మరింత దట్టమైన చీకటి బిందువును మాత్రం కనిపెట్టగలిగాను. ఆ చీకటి బిందువే నరసయ్యగారి యిల్లు.

ఇది సంతాన నియంత్రణ పైన ప్రచారంకోసం వ్రాస్తున్న కథకాదు. ఐనా దాని ఆవశ్యకతను గురించి నొక్కి చెప్పడానికి యింతకంటే మంచి వస్తువు దొరకదు. అంతా దైవనిర్ణయమనుకుంటూ, బాధ్యతలను గాలికి వదిలిపెట్టి ఎలా వీలైతే అలా కాలం గడపదలచుకున్న పురుషుడు, సంసారాన్ని సరిదిద్దడానికి సర్వశక్తులను ధారపోస్తున్న స్త్రీ, ఆ యిద్దరి నడుమ జరుగుతున్న సంఘర్షణకు నాట్యరంగమే నరసయ్యగారిల్లు. ఆ యింటి పెద్దలకు సుష్టుగా తిని త్రేన్చుతూ వెలుపలికి రావడమొక్కటే తెలుసు. పిల్లలకు ఏ మాత్రం మిగిలిందో వాళ్ళు తింటున్నారో లేదో తెలియదు. పెద్దబ్బాయికి ఇరవైయేళ్ళ వయసులోనే పెళ్ళి జరిగింది. బిడ్డల్ని కనడానికి, బండెడు చాకిరీ చేయడానికి శాశ్వతంగా ఒక మనిషి దొరికిందని అనుకున్నారేగానీ, ఆ మనిషికీ మనసుందనీ, ఆ మనసుకు గూడా యిష్టాయిష్టాలుంటాయని పెద్దబ్బాయి కలలోనైనా భావించలేదు.

సంక్రాంతి సెలవులొచ్చాయి. ఇంటికి వెళ్ళి వద్దామనుకున్నాను "అమ్మ పిలుస్తోందండీ" అంటూ కబురు తెచ్చాడు వాసు.

వెళ్ళాను.

"ఊరికి వెళ్తున్నారటగా మేష్టరుగారూ"!

ఆమె తాను పొందలేని మధురానుభూతిని దేన్నో తలచుకుని తపించి పోతున్నట్టుంది.

"వెళ్తున్నానండీ! అయిదు రోజులే సంక్రాంతి సెలవులు. మళ్ళీ సోమవారంనాటికల్లా ఇక్కడుండాలి..."

"మిమ్మల్నయినా పండుగకు తల్లిదండ్రుల దగ్గరకు వెళ్లనిస్తున్నారు. అంతేచాలు. క్షేమంగా వెళ్లిరండి..."

కళ్లల్లో గిర్రున తిరుగుతున్న కన్నీరు నాకు కనిపించగూడదనే ఆమె ప్రయత్నం. బయటి ప్రపంచంలోనికి వెళ్ళి రావడానికి అనుమతి పొందిన తోటి ఖైదీని వేరొక ఖైదీ సాగనంపుతున్న దృశ్యంలా వుందది. నిజమే మరి. ఆమెకూ నాకూ వున్న సామ్యం ఒక్కటే – రంగాపురంలో ప్రవాసం. ఎటొచ్చీ ఆమెది సుదీర్ఘ ప్రవాసం. త్రెంచుకోడానికి వీల్లేనిది. అశ్రు వాచిపోయినా ఆమె బండిని లాక్కెళ్ళవలసిందే! తప్పదు. ఆమెతో పోల్చి చూసుకుంటే నా పరిస్థితి ఎంతో మెరుగు. ఎప్పుడు బడితే అప్పుడు నేను నా ప్రవాసానికి స్వస్తి చెప్పుకోవచ్చు.

"నాకో సాయం చేసి పెడతారా మేష్టరుగారూ?"

ఏమిటన్నాను.

ఆమె లోపలికి వెళ్లి రెండు చీటీలు తీసుకొచ్చింది.

"చూస్తున్నారుగా మేష్టరుగారూ! మణి రెండు నెలలైంది సరిగ్గా అన్నంతిని. రాత్రుల్లో నిద్ర పట్టదు. బలవంతంగా తినిపిస్తే, వుబ్బసంతో రెండు గంటలసేపు వూపిరి త్రిప్పుకోలేకపోతుంది. సీనుకు రోజు మార్చి రోజు జ్వరం వస్తోంది. అదేం మాయదారి జ్వరమోగానీ అది వచ్చినప్పటినుంచీ వాడికి చెవులే వినిపించడంలేదు. బిడ్డలు చిక్కి సగమైపోయారు. వాళ్ళను చూస్తుంటే గుండెలు తరుక్కుపోతున్నాయి. మొన్న డాక్టరుగారి వ్యానువస్తే చూపించాను. డాక్టరుగారు ఈ మందులు వ్రాసి యిచ్చారు..."

"ఆ మందులు కొని తేవడమే కదండీ! అదెంత పని?"

"కాదండీ మేష్టరుగారూ! నా దగ్గర డబ్బులు లేవు..."

"ఫరవాలేదు. నా దగ్గరున్నాయి..."

"బిడ్డల్ని మన మేమయినా కావాలన్నామా మేష్టరుగారూ? దేవుడిస్తాడు. అలాగే జబ్బులుగూడా, అవి వస్తాయి. వెళ్తాయికూడా. లేదంటే తమతోబాటుగా బిడ్డల్నిగూడా తీసుకెళ్తాయి. మనకేం నష్టం? ఎందుకులెండి మేష్టరుగారూ! కడుపుచించుకుంటే కాళ్ళపైన పడుతుంది. ఈ మందులు తీసుకొస్తే మీకు పుణ్యముంటుంది. మీ అప్పు ఎలాగైనా చెల్లించుకుంటాను."

ఆవేదనవల్ల లోపల ఇమడలేక బయటికి పెల్లుబికిన ఆమె మాటల్లోని అంతరార్థాన్ని నేను గ్రహించగలిగాను. అందుపైన వ్యాఖ్యానానికి పూనుకోలేక మౌనంగా ఆ చీటీలు చేతికి తీసుకొన్నాను.

ఊరునుంచి తిరిగివస్తూ మందులు కొని తీసుకొచ్చాను.

వారం రోజుల్లో బిడ్డల ఆరోగ్యం చక్కబడుతున్న సూచనలు కానవచ్చాయి.

ఓరోజు మధ్యాహ్నం వాసు కాస్త ఆలస్యంగా బడికి వచ్చాడు.

వాసుకి వాడి ఈడుకు మించిన తెలివితేటలున్నాయి. తీగతోబాటుగా డొంకంతా కదిలించేశాడు.

"పోస్టాఫీసు కెళ్ళానండీ! మా అమ్మ తాతయ్యకొక జాబు వ్రాసి పెట్టెలో వేసిరమ్మంది. మీరు మందులు కొని తెచ్చారటగదండీ మేష్టారుగారూ! మీకు డబ్బివ్వాలట. తాతయ్యను పంపమని రాసింది..."

పెద్దగా దానధర్మాలు చేసే తాహతు నాకు లేదని తెలుసు. కానీ వీలైనంతలో నేను కొన్ని దుబారా ఖర్చులు చేయనే చేస్తున్నాను. వాటితో పోల్చి చూస్తే మందులు కొనిపెట్టడం డబ్బును సద్వినియోగం చేయడం క్రిందికి వస్తుంది. అంతకంటే సత్కార్యానికి నేనెప్పుడూ డబ్బును వినియోగించలేదేమో! కానీ యీ వాదాన్ని ఆమె ఎలా అర్థం చేసుకోగలుగుతుంది?

మళ్ళీ కొన్ని రోజులు గడిచిపోయాయి.

ఒకనాటి మధ్యాహ్నం మరికొంతసేపటికి బడి వదిలిపెట్ట బోతున్నాననగా పోస్టుమేన్ కనిపించాడు. నాన్నగారి దగ్గరనుంచి నాకో వుత్తరం వచ్చింది. ట్రాన్స్ఫరు కోసం తీవ్రంగా ప్రయత్నాలు చేశామనీ, కొద్దిరోజుల వ్యవధిలో ఆర్డరు రావచ్చుననీ నాన్నగారు వ్రాశారు. ఆ సంబరం నాచేత పోస్ట్‌మెన్‌కు పావలా బక్షీసుగూడా యిప్పించింది.

"మా రాజులు చల్లగుండాలి" అన్నాడు పోస్టుమేన్. కార్డులూ, కవర్లూగూడా అప్పుగా పుచ్చుకునేవాళ్ళేగాని తనకోపైసా ధర్మం చేసిన వాళ్ళు లేరట! "వెళ్ళొస్తానండీ! నరసయ్యగారింటికెళ్ళాలి. అమ్మగారికో మనియార్డరు వుంది" అంటూ వెళ్ళిపోయాడు. ట్రాన్స్ఫర్ రానున్న ఆనందం నన్ను నిశ్చలంగా వుండనిచ్చింది గాదు. బడికి సెలవు పెట్టాను. బస్సెక్కి రెండామడల దూరంలో వున్న ఒక బస్తీకి వెళ్ళాను అక్కడ రెండు రోజులు గడపి రంగాపురం తిరిగి వచ్చాను.

నరసయ్యగారింటి వాతావరణంలో ఏదో మార్పు వచ్చినట్టు తోచింది.

ఆ యింటి పిల్లల్లో సంచలనం తగ్గింది. ఆ మేరకు వాళ్ల ముఖాల్లో ఏదో దిక్కులు తోచనితనం కనిపిస్తోంది. మణి అన్నం తినలేదనో, వాసు స్నానం చేయకుండా వచ్చేశాడనో యింకా అలాంటి కారణాలపైన పెరటి గుమ్మందాకా వచ్చి ఒకటి రెండు మాటలు మాట్లాడి వెళ్తుండిన ఆ యింటి కోడలు పొలకువ పసిగట్టడానికైనా వీల్లేకుండా నా దృక్పథంనుంచీ వైదొలగిపోయింది. ఎటొచ్చీ క్రొత్త దుస్తుల్లో ముస్తాబై యింట్లోకి వూళ్ళోకి చెడదిరుగుతూ కనకాచలం మాత్రం ఉషారుగా కనిపిస్తున్నాడు.

ఈ మార్పుకు కారణమేమిటో తెలుసుకోడానికి రెండు రోజులు పట్టింది. మామగారి మనియార్డరు తాలూకు డబ్బులు పెట్టెలో వుండగా కనకాచలం తీసి స్వంత డబ్బులాగా వాడుకున్నాడు. అందువల్ల ఉన్న వాటితోబాటు, భార్యాభర్తల మధ్య క్రొత్తగా యింకొక వైమనస్యం వచ్చిపడింది. కనకాచలం భార్యపైన చేయి జేసుకోబోయాడు. ఆవిడ ఒక పూట వంట చేయకుండా సత్యాగ్రహం సాధించింది.

ఈ సత్యాగ్రహంవల్ల తాను, తన బిడ్డలు తప్పా మరెవ్వరూ దురపిల్లకపోగా, ఆమె రెండో పూటనుంచీ వంట చేయక తప్పలేదు.

అమెతో ఒక విషయం మాత్రం చెప్పాలని వుంది. నాకిప్పుడు డబ్బుతో వచ్చిన అవసరమేమీలేదు. భావిలో ఎప్పుడు వీలైతే అప్పుడు అప్పు చెల్లింపబడవచ్చు. (ఆ మాటకొస్తే అది చెల్లింపబడక పోవటమే నాకిష్టం) ఈ మాట కాస్తా ఆమెతో చెప్పేయాలన్న నా ప్రయత్నం ఒక్క నాటిదిగాదు. ఏడెనిమిది రోజుల పొడుగునా అదే ప్రయత్నంలో వున్నాను. ఆమె కంటికి కనిపించకపోతే నేనేం చేయగలను. ఋణదాత మంచితనం పట్ల ఋణగ్రస్తుడి కేమంత నమ్మకం కుదరకపోతే మనం ఆశ్చర్యపడనక్కరలేదు. చివరికిదంతా రోకలి చేతబట్టుకుని గృహస్థుడు అతిథి వెంట పరుగెత్తిన కథలాగా పరిణమించింది. అతిథికి రోకలి యిచ్చెయ్యాలని గృహస్తుడి ఉద్దేశ్యం. ఆ రోకలితో "బడితపూజ" జరుగుతుందేమోనని అతిథి అనుమానం.

పదోనాటికల్లా ట్రాన్స్ఫర్ ఆర్డరు చేతికొచ్చింది.

ఉద్యోగి కోరికపైన జరుగుతున్న బదిలీ గనుక జాయినింగు టైముగానీ, ట్రావెలింగ్ అలవెన్సుగానీ యివ్వబడలేదు. మరునాటి మధ్యాహ్నానికల్లా నేను క్రొత్తచోట ఉద్యోగంలో చేరాలి. సాయంకాలం నాలుగు గంటల తర్వాత రంగాపురం రోడ్డులో బస్సులుండవు. ఆదరాబాదరా ఛార్జిలిస్టు తయారుచేసి బడి వస్తువులన్నీ మునసబుగారికి అప్పగించే సరికి గంట మూడు కావచ్చింది.

నరసయ్యగారింటికి వెళ్ళాను.

ఏదో పెన్నిధిని పోగొట్టుకున్న వాళ్ళకు మల్లే పిల్లలందరూ దిగాలుపడి ఎక్కడ వాళ్లక్కడ స్తబ్దులై కూర్చుని వున్నారు. తల్లి తరువాత వాళ్ళకు ఉపాధ్యాయుడినైనా, చెలికాడినైనా నేనొక్కడినే. ఊరిపట్ల కలిగిన వైముఖ్యం వల్ల ఏమేమిటో అనుకున్నానుగానీ ఒక కుర్రవాడి అమాయక హృదయానికి ఆనందాన్ని అందివ్వగలిగినా చాలు. ఎలాంటి బాధలకైనా తట్టుకోవచ్చు. ట్రాన్స్ఫర్ రద్దయిపోయినా బాగుండుననిపించింది. కానీ అందుకోసమని విశ్వప్రయత్నం చేసి, తీరా అది సాధింపబడిన తరువాత విధిగా బదిలీని అంగీకరించక తప్పదు. ఎవరెలా దురపిల్లినా నేను రంగాపురం వదలి పెట్టడం తప్పనిసరి.

"వాసూ! వెళ్ళిపోతున్నాను బాబూ! అమ్మతో చెప్పి పోదామని వచ్చాను" అన్నాను.

"వెళ్ళిపోతున్నారా మేష్టారూ! మీరైనా క్షేమంగా వుండాలి..." గాజుల గలగల, గద్గదికమైన కంఠం, ముఖం మాత్రమే ఈవలికి కనిపించింది. "మీకు డబ్బివ్వాలి. వీల్లేకపోయింది. చిరునామా చెప్పి వెళ్లండి. సర్దుబాటుకాగానే పంపుతాను..."

నాకు కూడా కళ్ళు చెమ్మగిల్లాయి.

లేచి నిల్చుని "నమస్కారమండీ" అంటూ చేతులు జోడించాను. ఆమె దిగాలుపడి చూస్తుండగానే చరచరా వెలుపలకు వచ్చేశాను.

నా చిరునామా తెలుసుకోవడంలో ఆమె ఉద్దేశం డబ్బును తిరిగి పంపడమే అయితే నా చిరునామా ఆమెకు తెలియకపోవడమే మంచిది.

వడివడిగా రంగాపురం నుంచి దూరంగా నడవసాగాను.

♦ 'జయశ్రీ' మాసపత్రిక – *1960* ♦